

DEN SMALLE BOG

Digitalt kulturtidsskrift. Redigeret af Jakob Brønnum. 10. årgang. ISSN: 2446-0079

Læs Den smalle bog fast

Den smalle bogs skribenter

Kontakt og kolofon

tirsdag den 24. juni 2025

Gensyn med en aktuel dystopi

Karin Boye

Kalloccain

Oversat af Birgitte Steffen Nielsen og Juliane Wammen

Forlaget Palomar 2021

247 sider, 240 kr

Af Jes Nysten

Denne dystopi, "Kalloccain", blev udgivet i 1941 i Sverige og blev en stor succes med det samme - med god grund!

Nu foreligger den her på dansk i en nyoversættelse fra 2021. Med et støvet GRØNT omslag og med det sigende citat på forsiden "Jeg ville så gerne tro på at der fandtes et grønt dyb i mennesket, et hav af uskadt grokraft der kunne smelte alle døde rester i sit kæmpemæssige kar, og som i al evighed lægede og skabte"

Det giver god mening med denne nyudgivelse. Ikke kun på grund af bogens tema men først og fremmest fordi det er et gribende psykologisk og fortællemæssigt lille mesterværk.

Bogen er skrevet af Karin Boye, en af datidens store digtere i Sverige. Hun er primært kendt som lyriker, men som sit sidste værk udgav hun denne dystopi med den manende undertitel "Roman fra det 21. århundrede". Trods siddende i det neutrale Sverige har hun haft en klar viden om uhyrlighederne både i Tyskland og Rusland. Samme år som romanen blev udgivet begik hun selvmord - 41 år gammel.

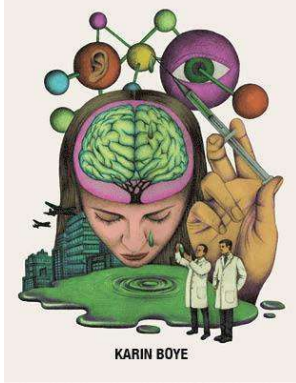
Bogen er en mands livsfortælling - skrevet af Leo Kall, der nu på 20. år sidder ensom i en fængselscelle. Her har han sat sig for at skrive om sit liv som trofast med-soldat i Verdensstatens velsmurte og kontrollerende maskineri.

"Den bog jeg nu sætter mig ned for at skrive, vil nok virke meningsløs på mange - hvis jeg da overhovedet tør forestille mig at "mange" vil komme til at læse den - for jeg indleder jo dette arbejde helt af mig selv, uden at være beordret til det, og alligevel står det ikke helt klart for mig hvad hensigten er. Jeg ønsker at gøre det og er nødt til at gøre det. Det er det hele."

Sådan indledes hans fortælling om sit oprindeligt ukomplicerede liv som dygtig kemiker, der ovenikøbet er privilegeret med et velordnet familieliv med kone og tre børn. Ukompliceret i den forstand, at i det totalt overvågede og behårde kontrolssamfund overlades intet til det enkelte individ. Hverken af handling eller tanker. Og det er da på mange måde en stor befrielse!

Han er nu her sent i livet fængslet efter at Verdensstaten er blevet besejret og underlagt Universalstaten og fortæller ikke blot nuanceret og indsigtfuldt om sit liv, men prøver - godt nok lidt famlende - at udtrykke den forandring, der har fundet

KALLOCAIN

En nyere svensk udgave

sted i ham (og som også hans kone gav udtryk for, mens de levede sammen). Nemlig det som kommer til udtryk i det nævnte citat fra bogens forside.

Han var som sagt en loyal og dygtig kemiker, der ovenikøbet fik en vigtig funktion i statens aldrig svigtende opgave: at finde og afsløre de ikke-loyale. Men hvordan kommer man ind i hjernen på en potentiel oprører? Det havde Leo netop udviklet et middel til. Når man sprøjtede et særligt kemisk stof ind i en person, ville vedkommende uden tøven fortælle sine inderste tanker. Stoffet blev efterhånden så populært og virkningsfuldt, at det ligefrem blev opkaldt efter Leo: Kalloccain.

Utallige personer blev underlagt denne test og meget blev fortalt. Til tider ligegyldige banaliteter men sandelig også mærkelige og yderst farlige tanker ikke nødvendigvis om oprør men om andre mulige livsformer, mærkelige drømme om et liv i naturen - ja bare et liv "udenfor".

Noget andet end livet i Staten

Som den gode med-soldat han på det tidspunkt var, gik han ivrigt til værks for at afsløre og få dømt disse fantastere og uromagere. Men langsomt begyndte han selv at få mærkelige forestillinger om "noget andet" end livet i Staten. "Ørkenbyen", et fjernt drømmested, dukkede op igen og igen i hans tanker. Den selvdisciplinering, der er altafgørende for at leve i Staten, begyndte at krakelere for Leo.

Hans kone, Linda, mistænkte han på et tidspunkt for at have en affære med hans nære kollega, og i sin jalousi gav han hende en indsprøjtning for at få sandheden ud af hende. Men i stedet holdt hun en lang smuk og vigtig tale for ham om det at være kvinde og ikke mindst om det at være mor. At bære et barn i sig og sætte det i verden. At verden kan forandres, når noget helt nyt kommer til live! "Måske kan der vokse en ny verden frem af dem der er mødre - om det er mænd eller kvinder, og om de har født børn eller ej. Men hvor er de?" (S 207)

Når man lever det meste af livet i bunkere under jorden bliver ens sanser sløvet. Naturen, ja alt det som magtapparatet ikke kan lukke inde eller skjule, begyndte efterhånden at folde sig ud for Leo. Ikke i store svimlende syner, men i små men sigende fornemmelser. "Natten åndede, natten levede, og så langt jeg kunne se ud i det uendelige, pulserende stjernerne som hjerter og fyldte tomrummet med bølge efter bølge af vibrerende liv" (s 225)

Den voldsomme destruktion af Verdensstaten og hans overflyttelse til et fængsel i Universalverdenen fortæller han kun flygtigt om. Men her var han også brugbar, eller rettere hans Kalloccain. Det var nok dette magiske stof der havde reddet ham.

Men det der for alvor havde sat sig i ham kunne heller ikke under nyt diktatur og med fængselsstraf forsvinde. Derfor kunne han slutte sin beretning - "når jeg sidder på min briks med lukkede øjne, sker det at jeg pludselig ser stjernerne glimte og hører vinde suse, og så kan jeg ikke fordrive den illusion fra min sjæl, at jeg stadig, trods alt, er med til at skabe en ny verden" (s 233)

Efterfølgende er der sat et "Censors efterskrift". Censor Hung Paipho gør gældende at dette skrift her er, trods dets dybt umoralske indhold, ikke blevet destrueret. Det skyldes at man i dette kan læse om hvor degenereret den befolkning var, der levede i den nu undertrykte Verdensstat. Dette til skræk og advarsel for de gode velafrettede medsoldater i Universalstaten.

Bogen har et fint efterord af Ida Marie Hede

Dette er virkelig en page turner. Leos fortælling er holdt i et lavmælt men fuldstændigt overbevisende og ligefremt sprog. Her er ikke andre dystopiers voldsomme dramatik og højstemt sprogbrug, hvilket gør den endnu mere uhyggelig, fordi den nærmest sniger sig ind under læserens hud. Og til tider bliver foruroligende genkendelig!

Absolut en bog også til vores tid.

Indsendt af Jakob Brønnum

Etiketter: boganmeldelse, klassikerlæsning, roman

Ingen kommentarer:

[Start](#)

[Ældre opslag](#)

Abonner på: [Kommentarer til indlægget \(Atom\)](#)